

YTTRANDE

Dnr Fi2023/00486

Regeringskansliet
Finansdepartementet
103 33 Stockholm

Stockholm den 3 juni 2023

Posttjänst för hela slanten. Finansieringsmodeller för framtidens samhällsomfattande posttjänst (SOU 2023:4)

Sammanfattning

Digitaliseringen i samhället har i hög grad förändrat kommunikationen såväl mellan privatpersoner, enskilda och företag som mellan enskilda och myndigheter. SPF Seniorerna menar att det, trots detta faktum, är av stor vikt att den samhällsomfattande posttjänsten i så hög grad som möjligt bevaras så att en trygg och säker posttjänst kan garanteras till rimliga kostnader för kunden. Förbundet vill inte se ytterligare försämringar av post- och paketbefordran.

Om utredningens förslag trots allt skulle bli verklighet föreslår SPF Seniorerna en omfattande informationskampanj riktad till allmänheten.

Allmänt

Behoven hos alla intressenter ska beaktas då brevvolymererna faller, den digitala kommunikationen ökar, e-handeln växer och urbaniseringen tilltar.

Den svenska glesbygden avfolkas. I synnerhet yrkesverksamma yngre människor lämnar för städerna, medan en åldrande befolkning stannar kvar på landsbygden. Tidpunkten är med andra ord illa vald för att försämbra en så samhällsviktig verksamhet som postutdelning och postsamling.

Postverksamheten ska regleras med tanke på dess betydelse för samhället och dess invånare. Förbundet förordar en reglering som i första hand ser till den enskildes behov och bygger på ambitionen att gynna både invånare och samhället.

SPF Seniorerna

Hantverkargatan 25, Box 225 74, 104 22 Stockholm

Tel 08-692 32 50 info@spfseniorerna.se

Org nr 88 80 00-2830 Pg 607678-0 Bg 5959-0182

www.spfseniorerna.se

En reglering ska vara till för att garantera postkunderna en godtagbar postservice oavsett var i landet kunden har sin hemvist. Reglering behövs också för att undvika att tillhandahållaren utnyttjar möjlig flexibilitet till förfång för postkunden. Särskilt gäller detta i förhållande till äldre i glesbygd. Behovet hos den åldrande befolkningen i glesbygd bör tillfredsställas på motsvarande sätt som andra invånares behov tillgodoses.

Det är viktigt att ta hänsyn till att de äldsta är den grupp som generellt har lägst andel internetanvändare. Detta kommer naturligtvis att förändras efter hand som yngre datorvana individer blir äldre. Men än så länge är äldre invånare en grupp som bör särbehandlas i dessa avseenden.

För många äldre är kostnaden påtaglig för dator, bredband och smart telefon. För några är kostnaden oöverstiglig. Rädslan att på internet göra fel eller bli lurad är påtaglig. Teknik ska inte utestänga människor från delaktighet och gemenskap eller från att ta del av grundläggande service. Det ska inte krävas en dator eller smart telefon för att sända brev till varandra.

Många människor står utanför den digitala utvecklingen. 6 procent använder inte internet. Det är nästan uteslutande de äldsta som tillhör denna grupp. Var femte pensionärer använder inte internet. Över hälften av pensionärerna har ingen digital brevlåda.¹

Hur många som har eller kan få problem med vardagstekniken som omger oss är svårt att säga. Forskning pekar på att gruppen växer. Det handlar bland andra om de med tidig demens eller lindrig kognitiv svikt, personer med utvecklingsstörning samt de som haft en stroke, men även om äldre i allmänhet. Även friska äldre har ibland svårt att hänga med eftersom tekniken utvecklas och uppdateras så fort.

14.10.2 Omfattningen av den samhällsomfattande posttjänsten beträffande brev

SPF Seniorerna delar utredningens bedömning att den samhällsomfattande posttjänsten beträffande brev inte bör begränsas.

Alla invånare ska ha tillgång till brevtjänster av god kvalitet till rimliga priser.

14.10.3 Omfattningen av den samhällsomfattande posttjänsten beträffande paket

SPF Seniorerna delar utredningens bedömning att den samhällsomfattande posttjänsten beträffande paket inte bör begränsas.

Alla invånare ska ha tillgång till posttjänster för att ta emot och lämna paket. Pakettjänsterna ska vara av god kvalitet och hålla rimliga priser.

¹ Svenskarna och internet 2022. Internetstiftelsen.

16.3.8 Befordringstiden för brev bör utökas till tre dagar

SPF Seniorena stöder inte utredningens förslag att befordringstidskravet enligt 6 § första stycket postförordningen ska ändras till ett krav på utdelning inom tre arbetsdagar.

De nackdelar med längre befordringstider som utredningen nämner är lätta att inse. SPF Seniorena delar farhågorna om olägenheterna med långsammare befordran av brev som kommer från myndigheter, region, kommun och servicegivare och som kan handla om hälso- och sjukvård, samt innehålla kontrakt, räkningar, kreditkort, SIM-kort, användarkoder med mera.

Portokostnaderna kan komma att öka markant då kunderna känner sig tvingade att köpa expressbefordran för sina brev- och paketjänster. Då tryckta dagstidningar inte längre skulle distribueras dagligen utan i värsta fall två dagar efter utgivning påverkas informationsfriheten negativt, till men för den fria åsiktsbildningen och i förlängningen demokratin så som vi känner den.

SPF Seniorena har i sina yttranden över 2015 års postlagsutrednings slutbetänkande *Till sista utposten. En översyn av postlagstiftningen i ett digitaliserat samhälle (SOU 2016:54)* och delbetänkande *Som ett brev på posten (SOU 2016:27)* uttalat sitt ogillande över förslag till försämringar av posttjänsten. Det ska inte krävas en dator eller smart telefon för att kommunicera. Seniorer som grupp har den lägsta användningen och vanan med internet och datorer. Staten ska garantera god postservice i hela landet.

Det saknas en analys av om förslaget skulle kunna innebära att annan lagstiftning skulle behöva ändras för att parera nackdelarna med långsammare tredagarsbefordran.

Utredningen har inte i tillräcklig omfattning analyserat i vilka situationer det verkliga behovet av övernattsbefordran föreligger, det vill säga i vilka situationer enskilda kan komma att göra ekonomiska förluster eller rättsförluster eller då det kan röra sig om distribution från eller annan kommunikation från hälso- och sjukvården. I dessa fall skulle förseningar i värsta fall utgöra en fara för liv eller hälsa.

SPF Seniorena kan trots det sagda acceptera att vissa geografiska förhållanden ska kunna möjliggöra undantag från huvudregeln, men det ska då röra sig om extrema förhållanden. Detta bör framgå redan av lagstiftningen.

17 Förslag på omfattning av konkreta tjänster i den samhällsomfattande posttjänsten

SPF Seniorena stöder inte utredningens förslag att postförordningens krav att det i den samhällsomfattande posttjänsten ska tillhandahålla en brevtjänst med tvådagarsbefordran ska ändras till ett krav på en brevtjänst med tre dagars befordringstid

Förbundets argumentation framgår under avsnitt 16.3.8 ovan.

19 Ikraftträdande

SPF Seniorerna stöder inte utredningens förslag att ändringarna i postlagen ska träda i kraft den 1 juli 2024.

SPF Seniorerna föreslår en omfattande informationskampanj i det fall att utredningens förslag blir verklighet.

De förslag till församlingar som utredningen föreslår är omfattande och kommer, om de beslutas, att kräva tid för anpassning.

Av samma skäl föreslår förbundet att en massiv informationskampanj om förändringarna sätts i god tid innan de blir verklighet, om det också skulle bli riksdagens och regeringens beslut.

I detta ärende har SPF Seniorernas arbetsutskott beslutat. Martin Engman, samhällspolitisk chef, har varit föredragande.

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Eva Eriksson', with a long horizontal stroke extending to the right.

Eva Eriksson
Förbundsordförande